

ŽEMAIČIŲ bajorų Daugėlių šeimos kapas- rūsysis Tryškių kapinėse

Janina LEONAVIČIENĖ

Mažo Žemaitijos Tryškių miestelio (Telšių r.) kapinės – išskirtinės savo antžeminiais laidojimo rūšiais. Keli rūšiai sutvarkyti, kitus, su įlūžusiais ar vėjo nuplėštais stogais, ardo gamta ir laikas. Pasi-darbavo juose ir kapų plėšikai.

Ši publikacija – apie vieną šių kapinių rūšių, kuriame ilsisi dviejų kunigų, kilusių iš senos Žemaitijos bajorų giminės, palaikai. Šis istorinis ir memorialinis objektas, kurio epitafinėje lentoje jau sunkiai bejskai-tomas tekstas, o rūšio stoge žiojėja skylės, visai griūva vėlesnis priestatas, prašyte prašosi pagalbos.

Įrašas lenkų kalba ant rūšio išorinės sienos skel-bia (vert. iš lenkų kalbos): „Čia ilsisi palaikai kun. kanauninko Adolfo, kun. prelado Apolinaro, An-taninos ir Aleksandro DAUGĖLŲ“. Ant antkapio nėra nurodyta gimimo ir mirties datų. Tokie faktai visada apsunkina paiešką, tačiau kunigai, kaip ir kiti žmonės, neišėina į aną pasaulį, nepalikę apie save jokių žinių. Šiuo atveju aktualu ir tai, kad en-ciklopedijose, žinyuose bei amžininkų paliktuose prisiminimuose kun. Apolinaro ir Adolfo gimimo metai yra užrašyti klaidingai.

XIX a. pradžioje Telšiuose gyveno bajoras, Tel-šių pavieto žemės matininkas Stanislovas Daugėla (*Dowgiallo b. Zadora*) su žmona Cecilija Kryževičiūte, kuri buvo Lenkijos kariuomenės šimtinių duktė. Gyvendami Telšių mieste Cecilija ir Stanis-lovas susilaukė septynių vaikų:

Emilija Paulina gimė 1814.01.25;

Adolfas Anufras gimė 1815.06.10, mirė 1893.06.07 Baisogaloje, palaidotas Tryškiuose;

Paulina Artesija gimė 1816.11.16;

Antanina Mamerta Juzefa gimė 1818.05.11, mirė 1889.05.06 Tryškiuose, ten ir palaidota;

Sofija Cecilija gimė 1819.12.06;

Apolinaras Ignotas gimė 1822.07.31, mirė 1895.01.11 Petrapilyje, palaidotas Tryškiuose;

Bajorų Daugėlių šeimos kapas-rūsysis Tryškių kapinėse (Telšių r.) iš dviejų pusių. Nuotraukos autorės

Aleksandras Teodoras gimė 1824.03.29, mirė 1884.10.13 Tryškiuose, ten ir palaidotas.

Įrašai krikšto metrikose liudija, kad Tryškiuose palaidoti Cecilijos ir Stanislovo Daugėlių šeimos keturi vaikai iš septynių. Rūsysis turi priestatą, tad yra pagrindo manyti, kad jame ilsisi ir kiti šeimos ar giminės nariai.

Kodėl Daugėlos savo amžinojo poilsio vieta pasirinko būtent Tryškius bei kada pastatytas laidojimo rūšysis, galima tik numanyti.

Tryškių miestelyje 1884 m. spalio 13 d. mirė jau-niausias iš rūsyje palaidotų Daugėlių – ALEKSAN-DRAS TEODORAS, Stanislovo sūnus, nevedęs, 60 metų amžiaus, miręs nuo plaučių uždegimo. Tai se-niausias šios šeimos nario įrašas mirties metrikoje, todėl yra pagrindo teigti, kad rūšysis pastatytas 1884 m.

Antroji rūsyje palaidota 1889 m. gegužės 6 d. taip pat Tryškių miestelyje mirusi bajoraitė ANTANINA AMERTA JUZEFA DAUGĖLAITĖ, Stanislovo duktė, 71 m. amžiaus, netekėjusi. Mirė nuo geltos.

Daugiausiai žinių yra likę apie kun. ADOL-FĄ ANUFRĄ DAUGĖLĄ. Varnių seminaristų

(Nukelta j 62 p.)

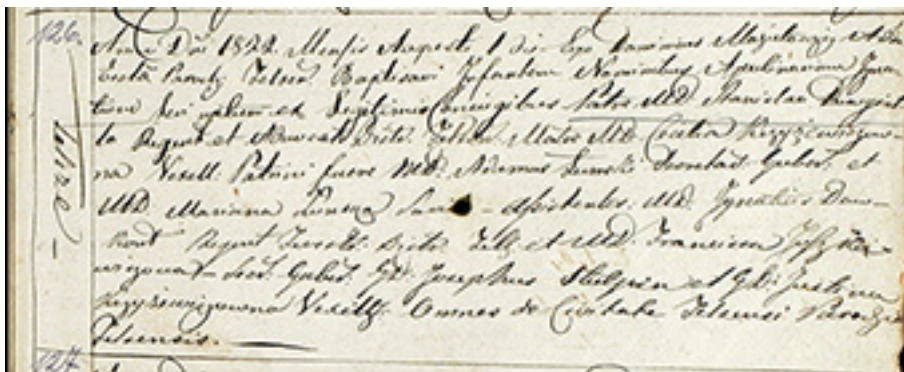

dė nuo 1863 m. sausio mėnesio metrikų knygose nebeminima. Laimei, kunigas nebuvo išstremtas. Jo pavardė bažnyčios metrikų knygose vėl atsirado 1864m. balandžio mėnesį ir buvo iki 1865 m. pabaigos.

Na o štai kitas vyskupo M.Valančiaus prisiminimuose užrašytas faktas: „*Ukmergės apskrities marčelga, Šventupio ir Vidiškio dvarų tėvainis Anufras Koska ir jo pati Hortensija graipaitė Hornaitė Koskienė [...] fundavo Vidiškių mūrinės bažnyčios statybą*“.

A. Koska buvo Vidiškių bažnyčios kolatorius, jis parinko ir pirmąjį šios bažnyčios kleboną – kun. A. A. Daugėlą, kurį vyskupas patvirtino ir liepė dekanui įvesdinti. Vidiškių parapijos bažnyčioje tarnavusių kunigų sąrašė pirmuoju klebonu įrašytas A. A. Daugėla (administratorius, dirbęs Vidiškiuose maždaug nuo 1868 iki 1872 m.). Tikslu kunigo A.A. Daugėlos atvykimo į Baisogalos parapiją data nežinoma. Yra pagrindo, kad Adolfas Anufras Daugėla iš Tryškių išvyko į Ukmergės parapiją apie 1866-uosius metus ir ten tarnavo iki paskyrimo eiti Baisogalos klebono pareigas. Pirmą kartą Baisogalos bažnyčios knygoje A. A. Daugėla paminėtas 1875.07.07 (RKB Baisogalos gimimo metrikų knyga, 3004/1/4, Nr. 103). Jis Baisogaloje klebono pareigas ėjo iki savo mirties.

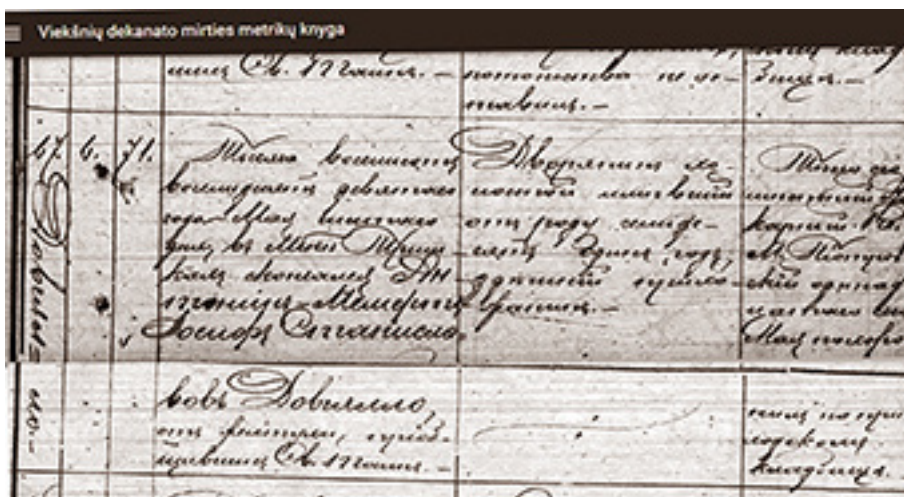
Baisogalos kraštas dėkingas kun. A. A. Daugėlai už vieno paauglio iš labai vargingai gyvenusios šeimos globą. Tą

Įrašas Telšių RKB krikšto metrikų knygoje apie kunigo prelato Apolinaro Ignoto Daugėlos krikštą 1822 m.

Įrašas Tryškių RKB mirties metrikų knygoje apie pirmojo Tryškių kape-rūsyje palaidoto Aleksandro Teodoro Daugėlos mirtį 1884 m.

Įrašas Tryškių RKB mirties metrijų knygoje apie Antaninos Mamertos Juze-fos Daugėlaitės mirtį 1889 m.

berniuką rašto pradmenų mokė vietinės vienuolės. Jos kunigui papasakojo apie šio vaikinio (būsimojo chorvedžio, režisieriaus ir knygnešio Juozo Zauko (1862–1943) neeilinius gabumus mokslui.

Vaikinui „*baigus 16 metų amžiaus, Baisogalos klebonas kun. Adolfas Anufras Daugėla Juozą pasikvietė tarnauti klebonijon. Ten Juozas vei-*

(Nukelta į 64 p.)

kiai tapo šeimyninkas ir pilnas ūkės tvarkytojas. Be jo, buvo dar keturi bernai, tačiau visur ir visą tvarką vedė Juozas, nės taip norėjo kanauninkas. [...] Vasaros atostogoms iš Petrapylės į Beisogalą pas brolių atvažiuodavo prelatas Apolinaras Daugėla. Tai gi prelatas, patyręs nuo brolio, kad Juozas yra sumanus ir darbštus vaikiną, 1880 m. išsivežė tajį į Petrapylę.²

Kanauninkas Adolfas Anufras Daugėla mirė Baisogaloje 1893 m. birželio 7 d., sulaukęs 80 metų amžiaus, iškankintas vandeningo auglio. Šv. Mišios už jo sielą Baisogalos bažnyčioje laikytos tik po savaitės (birželio 14 d.), kol buvo gautas Kauno gubernatoriaus leidimas jo kūną išvežti palaidoti į Tryškius.

Kitas Tryškių kapinėse šeimos rūsyje palaidotas kunigas yra Apolinaras Ignotas Daugėla. Jis taip pat baigė Varnių kunigų seminariją. Seminaristų sąrašuose apie jį taip rašoma: „Daugėla Apolinaras, Stanislovo s., g. 1822.08.01, bajorų kilmės, į Varnių kunigų seminariją įstojo 1841 m.“ Į kunigus išventinimo datos vietoje – brukšnys.

Žinoma, kad A. I. Daugėla 1845 m. išvyko mokytis į Sankt Peterburgo dvasinę akademiją. 1848 m. jis įšventintas į kunigus. Tarnavo Šv. Jono Krikštytojo bažnyčioje Sankt Peterburge. Nuo 1858m. Maskvoje dirbo mokyklų prefektu ir karo kapelionu. 1876 m. buvo paskirtas

Užrašas epitafinėje lentoje (lenkų kalba): „Čia ilsisi palaikai kun. kanauninko Adolfo, kun. prelato Apolinaro, Antaninos ir Aleksandro Daugėlų“

Mogiliavo kapitulos kanauninku. 1882 m. tapo Mogiliavo arkivyskupijos generalvikaru. Nuo 1882 m. buvo Katalikų dvasinės kolegijos Sankt Peterburge narys, nuo 1890 m. – apaštališkasis protonotaras. Po arkivyskupo mirties 1883 m. jis kurį laiką buvo arkivyskupijos administratorius. Mirus kitam vyskupui, kun. A. I. Daugėla 1889 m. vėl tapo arkivyskupijos administratoriumi. Jis turėjo Rusijos valdžios pasitikėjimą, tad ši palaikė jo kandidatūrą į arkivyskupo postą, tačiau Vatikanas buvo atsargus, todėl jo kandidatūrai nepritarė. 1891 m. kun. A. I. Daugėla perleido arkivyskupijos valdymą naujam arkivyskupui³.

Kun. A. I. Daugėla, naudodamasis valdžios prielankumu, padėjo sugrįžti į Lietuvą ne vienam po 1863 m. sukilimo ištremtam kunigui.

Istorikai nevienareikšmiškai vertina jo santykius su carine valdžia.

Žinoma, kad 1890 m. kun. A. I. Daugėla Rusijos Vidaus reikalų ministerijai įteikė memorandumą dėl lietuvių spaudos lotyniškėmis raidėmis draudimo atšaukimo. Tuo laikotarpiu jis bendradarbiavo su jau minėtu lietuviškos spaudos platintoju J. Zauka ir kai kuriais kitais Sankt Peterburge ir Maskvoje gyvenusiais lietuvininkais.

Duomenų apie brolius Daugėlas yra palikta ir Lietuvos nepriklausomybės akto signataro, literatūros istoriko prof. Mykolo Biržiškos (1882–1962) prisiminimuose: „Minėjo dar Petrapilio pralotą Apolinarą Daugėlą, po kurio galvos ir dar, rodos, po kanauninko Adolfo Daugėlos, dvarininkai Rubaževičiai, bene tolimi viekšniškių Moncevičių giminės, buvo gavę nemažai palikimo. Vienas Rubaževičių, Ozaris, „deimantinio ponaičio“ (brylantowy mlodzieniec) vardu dvarininkų tarpe buvo pagarsėjęs. Paveldėtus deimantus paaukojo Censtagavai⁴“⁵.

***

¹M. Valančiaus 1862.11.02 raštas Vieکشnių dekanui, LVIA, f. 1671, ap. 4, b. 103, l. 781.

²„Juozas Zauka: iš kiauiliaganio – į tautos šviesuolius“, *15min.lt*, 2019.07.06.

³*Католическая Энциклопедия, М.: Издательство Францисканцев*, 2002, t. 1.

⁴Censtagava – svarbiausia Lenkijoje ir viena svarbiausių Europoje Švč. Mergeles Marijos kulto vietų, kurią lanko keliaujantys maldininkai.

⁵Mykolas Biržiška, *Anuo metu Vieکشniuose ir Šiauliuose*, Kaunas, 1938, p. 84.